

Jutlus Nõos P, 17.02.19 kell 11.00, *Septuagesima*

Lektsioonid: Jr 9:22–23; 1Kr 9:24–27

Pihikõne: Jh 21:21j

Jutlus: Mt 20:1–16

Laulud: 217 (1–4); 267 (1–3, 4); 225 (1–4); 384 (1–4)

Taevariik on majaisanda sarnane, kes läks varahommikul välja palkama töötajaid oma viinamäele. Kui ta oli töölistega päevapalga kokku leppinud ühele teenarile, läkitas ta nad oma viinamäele. Ja kui ta läks välja kolmandal tunnil, nägi ta turul teisi jõude seismas ja ta ütles neilegi: „Minge ka teie viinamäele, ja ma annan teile, mis iganes õiglane!” Ja need läksid. Taas läks ta välja kuuendal ja üheksandal tunnil ning tegi nõndasamuti. Aga kui ta üheteistkümnendal tunnil välja läks, leidis ta teisi seisvat ja ütles neilegi: „Mis te siin kogu päeva jõude seisate?” Nad ütlesid talle: „Meid ei ole keegi palganud.” Ta ütles neile: „Minge ka teie viinamäele!” Aga kui õhtu tuli, ütles viinamäe isand oma valitsejale: „Kutsu töölised ja anna neile palk viimasest kuni esimeseni!” Ja üheteistkümnendal tunnil palgatud tulid ning said igäiks ühe teenari. Kui siis esimesed tulid, oletasid nad, et nemad saavad rohkem, aga nemadki said igäiks ühe teenari. Aga kui nad selle olid saanud, siis nad nurisesid majaisanda üle: „Need viimased on töötanud ainult ühe tunni, ent sina oled teinud nad võrdseks meiega, kes me oleme kandnud päeva koormat ja lõõska!” Isand aga vastas ühele nendest: „Sõber, ma ei tee sulle ülekohut! Kas sa ei leppinud minuga kokku ühele teenarile? Võta oma palk ja mine oma teed, aga sellele viimasele tahan ma anda nagu sullegi! Kas ma ei tohi enese omaga teha, mida tahan? Või on sinu silm kade, et mina olen hea?” Nõnda saavad viimased esimesteks ja esimesed jäävad viimasteks. [Sest paljud on kutsutud, aga vähesed on valitud.]”

Tänane tuntud kirjakoht, Jeesuse tähendamissõna töötajajaist viinamäel on sisuliselt seotud eelneva, Mt 19. peatüki teise poolega ja seepärast alustan varasemast.

Mt 19:16–22 kõneleb evangelist rikkast noormehest, kes tuleb Jeesuselt küsima, kuidas jõuda igavesse ellu. Jeesus ütleb talle esmalt, et tuleb pidada Moosese käske. Ja kui noormees siis selle peale kostab, et ta on neid alati pidanud, kutsub Jeesus teda kogu oma varandusest loobuma ja Jeesust järgima. Selle peale noormees aga lahkub kurvalt.

Ühest küljest pälvib noormehe teguviis ju lugejas nõrdimust ja paneb, arvestades Jeesuse kommentaari, ette kujutama, et rikkad ei päri taevariiki. Teisest küljest aga ei saa tähelepanuta jätta noormehe igatsust igavese elu järele. Projitseerides rikka noormehe näite meie kaasaja inimese ellu, ütleksin, et teekond igavesse ellu algab inimese soovist sellele teele asuda. Kui inimene on Jumala riigi asjade suhtes ükskõikne, siis pole lootustki, et ta Jumala näidatud teel edasi võiks liikuda. Kui aga tal on usk Jumalasse, ent tahtejõudu napib, siis tuleb paluda Jumalalt talle suuremat tahtejõudu.

Edasi järgneb Mt 19. peatükis Jeesuse dialoog jüngritega. Jüngrid, nähes, et rikas noormees ei suutnud Jeesust järgima asuda oma rikkuse pärast, küsivad Jeesuselt kaheldes, kes siis üldse võib Jumala riiki pääseda. Ja Jeesus vastab selle peale, et inimese käes ongi see võimatu, kuid Jumala käes võimalik.

Nüüd astub esile jüngrite eestkõneleja Peetrus, ja, puudutatuna rikka noormehe loobumisest, esitab Jeesusele küsimuse jüngrite kui Jeesuse järgijate tuleviku kohta. Peab ütlema, et Peetruse küsimus, mis jääb siis Jeesuse pärast kõigest loobunud järgijatele palgaks, tundub mulle kummaline. Jeesus on ju hetk tagasi just sellest kõnelnudki ja selgelt väljendunud, et need kes teda järgivad, pääsevad Jumala riiki!

Nõnda näib, et Peetrus soovib midagi „enamat“, mingit erilist tasu selle eest, millest tema ja teised jüngrid on Jeesuse pärast oma elus loobunud. Jeesus ei hakka midagi tagasi võtma, vaid ütleb – jah, teile, kes olete mulle järgnenud, saab osaks auline koht Jumala kirkuses.

Mõistes aga Peetruse küsimuse varjatud mõtet, lisab Jeesus juurde lause „Aga paljud esimesed jäävad viimasteks ja viimased saavad esimesteks.“ Ja selgitab seda mõtet meie kirjakohtaga, milleks on tähendamissõna töötajajaist viinamäel.

Niisiis on igavesse ellu jõudmiseks tarvis igatsust selle järele, kuid inimese teened igavese elu poole liikumisel pole mitte mingilgi juhul määravad. Seda illustreeribki Jeesuse tähenamissõna. Vaatleme seda lähemalt.

Majaisand on huvitatud viinamarjade korjamisest oma viinamäelt, sest aastaaeg selleks näib olevat täpselt õige. Nõnda tahab ta tööga alustada niipea kui võimalik ja jõuda päeva lõpuks valmis võimalikult palju. Seetõttu saadab ta töölisel vilja noppima kohe päikesetõusust alates ja hoolitseb, et neid oleks võimalikult palju.

See tuletab lugejale meelde, et praegusel ajal, mil Jumal on Jeesuses Kristuses avanud tee igavesse ellu, pole õigustatud mingi viivitamine. Kui kristlane on ristimises ja kogudusega liitumises kutsutud, siis tuleb Jumala riigi tööle asuda esimesel võimalusel, mitte viivitades. Samuti on oluline, et Jumala riigi töö tegijaid oleks võimalikult palju. Sest, nagu ütleb apostel Paulus 2Kr 6:2: „Ennäe, nüüd on ülisoodus aeg! Ennäe, nüüd on päästepäev!“

Võib-olla kõige enam pälvis selles tähendamissõnas tähelepanu aga majaisanda viis tööliste palka maksta: kõigile üks teenar, hoolimata päeva jooksul töötatud ajast. Piiblikommentaatorid ütlevad, et üks teenar oli tollal selline tasu, millega üks perekond sai päeva ära elada. Seega võib öelda, et majaisand oli tööliste olukorra suhtes väga osavõtlik: igaüks, keda ta palkas, pidi saama oma pere selle töötasuga ühe päeva ära elatada.

See majaisanda omadus tuletab mulle meelde Jumala võrdse kohtlemise kõigi inimeste suhtes. Jumal hoolitseb eelkõige selle eest, et inimesel oleks vajalik vaimulik vara talle antud teel liikumiseks. Mitte rohkem, kuid mitte ka vähem.

Sellest teguviisist lähtudes palkab majaisand nüüd kogu päeva jooksul päikesetõusust kuni üheteistkümnenda tunnini ehk ajani, mil päike on juba madalal, enda viinamäele töölisi, et ilmselt hooajaline töö saaks võimalikult ruttu tehtud.

Tööpäeva lõpus laseb majaisand maksta kõigile töölistele, sõltumata nende töötatud ajast ja tööhulgast, välja töötasu – ühe teenari. Nagu öeldud, on sellest päevapalgaks küllalt kõigile töölistele.

Kuid siinkohal tekib majaisanda ja mõnede tööliste vahel pinge. Kasutaksin selle pinge avamiseks väljendit „tõde ja õigus“ ehk tõde *versus* õigus. (Kes soovib, võib siinkohal mõelda A. H. Tammsaare samanimelisele romaanile, kuid mina seda paralleeli otseselt silmas pidanud pole.)

Milles seisneb siin siis õigus? Õigustatud on kauem töötanud tööliste väide, et nemad peaksid saama tasu rohkem kui need, kes on töötanud lühemalt. Sellele väitele on moraalioiguse seisukohalt raske vastu vaielda. Kõigi meie õiglustunne ei jäta selles mingit kahtlust.

Kuid õigus on ka majaisandal, nimelt juriidilise õiguse mõttes. Ta on ju töölistega kokku leppinud piisavas töötasus üks teenar ja isegi kui see kokkulepe polnud kirjalikult vormistatud, kehtis arvatavasti siis ja kehtib ka tänapäeval lepinguna ka suuline kokkulepe.

Niisiis oli õigus mõlemal vaidluspoolel. Kuid siin saabki ilmsiks tõde kui inimesest väljaspool seisev kategooria. Öeldakse, et tõesid on rohkem kui üks ja et koguni igapähele on oma tõde. Kuid sel juhul tuleneb tõde inimesest ja mitte väljastpoolt. Selline on vaid ajalik tõde. Igavene tõde tuleb aga väljastpoolt. Ja kristlastena usume, et tõde on Jumala armastus, mis on inimestele ilmunud Jeesus Kristuse läbi.

Kõnealusel tähendamissõnas tuleb tõde esile majaisanda ootamatus küsimuses Mt 20:15: „Või on sinu silm kade, et mina olen hea?“ Tõepoolest, inimlik moraalioigus kahvatub siin Jumala armastuse ees. Kas pole nii, et kauem töötanud tööliste moraalne õigus oli hävitanud nende võime ligimest armastada?

Majaisanda poolt oli juriidiline õigus, sest kokkulepe oli täidetud korrektsest. Kuid majaisand ei apelleeri mitte sellele, vaid ligimesearmastusele: mina tahan, et kõik minu põllul töötanud töölisel saavad palka ühepalju ja täpselt sedavõrd, et nad saavad ühel päeval ära elatada ennast ja oma peret. Püüan nüüd oma jutu kokku võtta. Esiteks pole Jumala riik ükskõiksete jaoks. Pole nende jaoks, keda ei huvitagi igavene elu. Jumala riik on nende jaoks, kes on huvitatud Jumala riigi põllul töötamisest, teisisõnu igavese elu teel edasiliikumisest.

Teiseks ei kehti igavese elu teel inimlik õigus, mis tuleneb õiglustundest või ka juriidilisest õigusest. Sel teel ei toimi kaubavahetus, nagu Peetrus kõneluses Jeesusega eeldab. Tema on ju Jeesuse

järgimise nimel maha jätnud kõik. Kas ei ole tal siis õigus saada ka sellele vastavat tasu? Kas pole teenekail kirikuinimestel õigus mõelda, et nemad saavad igal juhul taevasse?

Tuleb välja, et pole. Võimalus igavese elu teel edasi liikuda sõltub ainult armastusest. Esmalt Jumala armastusest teelolijate vastu, et ta on nad üldse sinna teele juhatanud ja neid seal nüüd käia aitab. Teiseks aga sellest armastusest, mille Jumal on andnud teekäijaile oma kaasteeliste vastu. Kui sel teel püütakse edasi liikuda õiguse varal, siis ei jõuta kaugele. Just seepärast jäävadki sel teel eespool liikujad lõppkokkuvõttes viimaste hulka ja vastupidi. Sest järjekorra määrab meie inimlik tunnetusvõime. Jumala silmis, kes on ühtaegu algus ja ots, pole järjekorda, vaid kogu loodu on ühekorraga ja igal hetkel Tema armastava pilgu ees.

Lõpetuseks meenutan veel apostel Pauluse sõnu Fl 3:8j: „Ma pean kõike kahjuks Issanda Kristuse Jeesuse kõikeületava tunnetuse kõrval. Tema pärast olen ma minetanud kõik selle ja pean seda pühkmeiks, et saada kasuks Kristust ja et mind leitaks tema seest ega oleks mul oma õigust, mis tuleb Seadusest, vaid see õigus, mis tuleb Kristusesse uskumisest, see, mille Jumal annab usu peale.“

Aamen.